

РОЗДІЛ II. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

УДК 373.5.005.591.4(73)

М. А. Бойченко

Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

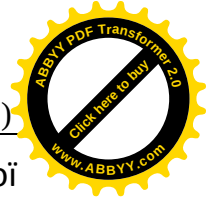
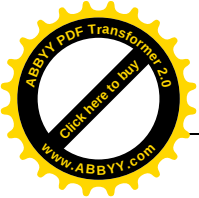
ДІЯЛЬНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ШКІЛЬНОЇ МЕРЕЖІ «УСПІХ ДЛЯ ВСІХ» (SUCCESS FOR ALL) У КОНТЕКСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗАГАЛЬНОШКІЛЬНОЇ РЕФОРМИ У США

У статті висвітлено особливості функціонування однієї з найбільш відомих у США загальнонаціональних інноваційних шкільних мереж «Успіх для всіх». Проаналізовано ключові елементи загальношкільної реформаційної програми, покладеної в основу діяльності зазначеної інноваційної шкільної мережі. З'ясовано шляхи поширення прогресивного педагогічного досвіду в межах мережі «Успіх для всіх».

Ключові слова: інноваційна шкільна мережа, загальношкільна програма, загальношкільний курикулум, команда батьківської підтримки, оцінювання, тьютор, фасилітатор, школа.

Постановка проблеми. Інноваційні процеси в європейському і світовому освітньому просторах, активним учасником яких є і Україна, спонукає вітчизняних вчених та педагогів-практиків до вивчення перспективного педагогічного досвіду, напрацьованого в інших державах світу. Значний інтерес викликає досвід реформування освітньої системи США, який посилюється наявними в нашій країні суперечностями у процесі розбудови українського освітнього простору, зокрема: між вимогами сучасного інформаційного суспільства до компетентності освітніх лідерів та реальним станом управління освітою, між зростаючим рівнем інноваційного потенціалу українських вчителів та традиційними засобами його поширення в системі освіти нашої держави.

Незаперечним є факт, що розвиток інформаційного суспільства справляє суттєвий вплив на реформування освіти в усьому світі, у тому числі й США. Найбільш показовим у цьому контексті є обмін інноваційним досвідом між науковцями, новаторами-практиками, учителями, директорами шкіл, шкільною адміністрацією, освітніми політиками та іншими зацікавленими в підвищенні ефективності діяльності навчальних закладів особами через участь у міжнародних, національних та регіональних інноваційних шкільних мережах за допомогою Інтернету та новітніх телекомунікаційних технологій.

Аналіз актуальних досліджень. Проблеми реформування освітньої системи США знайшли відображення в контексті дослідження широкого кола проблем у працях таких вітчизняних та російських науковців як: Ю. Алфьоров, І. Ветров, Б. Вульфсон, О. Джуринський, В. Жуковський, К. Корсак, М. Красовицький, О. Літвінов, О. Локшина, З. Малькова, М. Нікітін, І. Радіонова, А. Сбруєва, М. Шутова та ін.

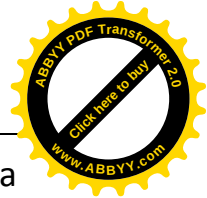
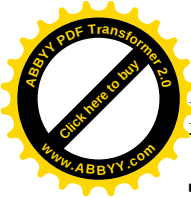
Аналіз праць вітчизняних та російських науковців свідчить, що цілісного дослідження діяльності американських інноваційних шкільних мереж поки що зроблено не було.

Мета статті – з'ясування особливостей діяльності інноваційної шкільної мережі «Успіх для всіх» у контексті запровадження загальношкільної реформи у США.

Виклад основного матеріалу. Інноваційні шкільні мережі являють собою об'єднання шкіл, що сприяють поширенню інноваційного досвіду, створенню додаткових можливостей професійного росту вчителів, розвитку спроможності навчальних закладів до змін, підвищенню ефективності діяльності школи тощо. Крім позитивного впливу на професійний розвиток вчителів-практиків та шкільної адміністрації, спостерігається також активізація реформ на місцевому рівні, тому що вони стають свідомо обраними «внизу», а не нав'язаними «згори».

Найбільш повне, на наш погляд, визначення поняття «інноваційна шкільна мережа» належить одному з найвидатніших сучасних теоретиків освіти Д. Хопкінсу, ініціатору та керівнику відомої в усьому світі мережі «Покращення якості освіти для всіх» (Improving the Quality of Education for All). Як слушно зазначає Д. Хопкінс, «мережі являють собою громадські об'єднання, провідними характеристиками яких є прагнення до якості, відданість справі та зосередження на результатах. Вони є ефективними засобами підтримки інновацій у часи змін. В освіті мережі сприяють поширенню інноваційного досвіду, створенню додаткових можливостей професійного розвитку вчителів, розвитку спроможності шкіл до змін. Вони стають проміжною ланкою між централізованими і децентралізованими структурами, допомагають у процесі реструктуризації та рекультуризації освітніх організацій та систем» [4, 154].

За географічним ареалом інноваційні шкільні мережі поділяються на місцеві, регіональні, національні та міжнародні [1]. Протягом двох останніх

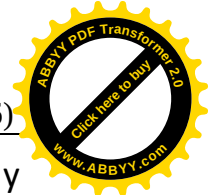
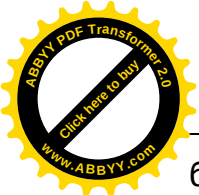
десятиліть у США спостерігається активний розвиток як місцевих та регіональних, так і національних інноваційних шкільних мереж, зумовлений значним поширенням програм автономного шкільного менеджменту та широким освітнім рухом за підвищення ефективності та удосконалення діяльності шкіл.

Необхідно зазначити, що у деяких національних інноваційних шкільних мереж з'явилися закордонні філії, тобто можна говорити про їх міжнародний статус.

Прикладом потужної загальнонаціональної інноваційної шкільної мережі з міжнародним статусом є об'єднання «Успіх для всіх» (Success for all (SFA)). Головною метою діяльності SFA є реструктуризація початкових шкіл з метою підвищення ефективності їх діяльності. Навчальні заклади, що входять до зазначеної мережі працюють за єдиною загальношкільною реформаційною програмою (whole-school design), яка, за визначенням американського дослідника Т. Гленнана, являє собою «візуалізацію концепції діяльності школи, її місії та цілей; засіб відбору та професійної підготовки працівників; установлення вимог до навчальної діяльності та звітності за її результати» [3, 11].

В основу створення будь-якої загальношкільної реформаційної програми покладене твердження, що всі школи з високими якісними показниками діяльності мають таку програму розвитку, що дозволяє педагогічному персоналу якнайкраще розкрити свої можливості у процесі виконання службових обов'язків і відповідно до цього покращити якість викладання для всіх учнів. Найкращим стимулом до запровадження неуспішними навчальними закладами загальношкільної реформи є, на думку представників ще однієї з найвідоміших загальнонаціональних інноваційних шкільних мереж «Корпорації розвитку американських шкіл нового типу» (New American Schools Development Corporation), створення науково-дослідницькими організаціями таких реформаційних проектів, які було б легко адаптувати представникам різних громад у межах усієї країни [2, 3].

Загальношкільна програма «Успіх для всіх» була заснована у 1987 році групою американських науковців на чолі з Р. Славіним як пілотний проект в одній із початкових шкіл Балтимору. У сучасних умовах мережа шкіл, що працюють за реформаційної програмою «Успіх для всіх», об'єднує 1600 навчальних закладів у 48 американських штатах. Як свідчать дослідники,

більш ніж 80% навчальних закладів, які запровадили зазначену реформаційну програму у 80-х роках XX ст. плідно працюють і донині, при цьому головною причиною відмови шкіл від співпраці з SFA називають тиск з боку суперінтендантів навчальних округів, які, побоюючись втрати частини своїх владних повноважень, негативно налаштовані як на загальношкільну реформу взагалі, так і на SFA зокрема [5, 62].

Програма «Успіх для всіх» спрямована не тільки на попередження відставань у навчанні (головна увага приділяється мовним компетенціям), але також на попередження затримки інтелектуального розвитку учнів початкових та молодших середніх шкіл, що працюють у рамках федеральної програми соціальної допомоги знедоленим дітям Title I. Наголосимо, що учнівські контингенти зазначених шкіл становлять діти з малозабезпечених сімей, представники расових та етнічних меншин, діти зі спеціальними освітніми потребами тощо. Основними заходами щодо попередження відставань у навчанні та затримки інтелектуального розвитку учнів стали: раннє інтенсивне втручання; використання інноваційних методів навчання читанню й письму; постійний професійний розвиток вчителів, що передбачає підвищення ефективності викладання, налагодження плідної взаємодії з учнями у процесі навчання, вміння знаходити індивідуальний підхід до кожного учня тощо; моніторинг прогресу в навчальних досягненнях учнів; гнучкий розподіл учнів на групи з метою врахування їх індивідуальних можливостей та надання підтримки у разі необхідності.

Аналіз праць американських науковців, присвячених діяльності SFA [5; 6; 7], дозволив виділити такі ключові елементи загальношкільної реформаційної програми «Успіх для всіх».

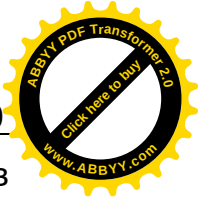
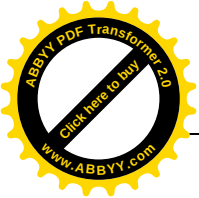
1. **Загальношкільний курикулум.** Навчальні заклади, що входять до інноваційної шкільної мережі SFA працюють, як зазначалося вище, за єдиною загальношкільною програмою. Така програма передбачає запровадження новітніх технологій навчання читанню й письму в усіх класах (з першого по шостий). У першому класі головна увага приділяється розумінню тексту, фонетиці, розвитку мовлення. Основною формою роботи на таких заняттях є парна (учні читають художні тексти один одному). Протягом 2–6 року навчання застосовуються методи кооперованого навчання, продовжується практика читання в парі. Загальношкільний курикулум не передбачає використання підручників. Навчання читанню й письму здійснюється на

автентичних художніх творів для дітей, зазвичай оповіданнях [7, 693]. Крім уроків у звичайних класах навчальним планом передбачені додаткові щоденні 90-хвилинні заняття з читання у читацьких групах, що об'єднують учнів за рівнем сформованості навичок читання. З метою зменшення кількості учнів у читацьких групах (максимально 20 учнів) до проведення занять залучаються додаткові вчителі читання з числа досвідчених тьюторів. Обов'язковим для кожного учня є також позакласне читання кожного дня протягом 20 хвилин. Двічі на тиждень відбуваються засідання Клубу книголюбів, де учні обмінюються думками щодо прочитаних творів, дивляться презентації чи лялькові вистави.

2. **Тьюторство.** Протягом 1–3 року навчання спеціально підготовлені вчителі працюють індивідуально з кожним учнем, який має відставання у навчанні читанню. Індивідуальні заняття тісно пов'язані з тематикою уроку у відповідному класі. Зазначені індивідуальні заняття з тьютором тривають 20 хвилин щоденно у позаурочний час.

3. **Оцінювання і розподіл на групи.** Контроль успішності учнів 1–6 класів з читання здійснюється кожні вісім тижнів. Отримані результати дають змогу вчителям визначити альтернативні підходи щодо проведення уроків у звичайних класах, здійснити перерозподіл учнів у читацьких групах, виявити потребу в індивідуальних заняттях з тьютором або необхідність консультації лікаря щодо виключення проблем із зором чи зі слухом тощо.

4. **Команди батьківської підтримки.** У кожній школі, що входить до інноваційної шкільної мережі SFA створена команда батьківської підтримки, до складу якої входять вчителі, представники батьківської громадськості, соціальні педагоги, члени шкільної ради, заступники директора з виховної роботи та ін. Головною метою діяльності команди батьківської підтримки є ознайомлення батьків з особливостями загальношкільної програми, за якою працює навчальний заклад, і, як результат свідомої участі у зазначеній програмі, заручення батьківською підтримкою. Основними напрямками діяльності команд батьківської підтримки стали: налагодження співпраці школи та батьківської громадськості; освіта батьків; проведення консультацій для батьків з питань навчальних досягнень учнів та дисципліни [5, 63]. Члени команд батьківської підтримки відвідують дітей та їх батьків вдома, проводять семінари та тренінги для батьків у школі.

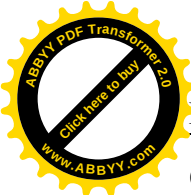
5. **Фасилітатори.** Одним з найбільш важливих елементів загальношкільної програми, що зумовлює її тривалість та успішність запровадження у конкретному навчальному закладі, виступає фасилітатор. Кожен навчальний заклад, що входить до інноваційної шкільної мережі SFA має посаду фасилітатора, яку обіймає досвідчений учитель з числа педагогічного персоналу зазначеного закладу. Основними обов'язками фасилітатора є забезпечення якості та ефективності запровадження загальношкільної програми та координація діяльності всіх її елементів.

6. **Робота з дітьми дошкільного віку з групи ризику.** При більшості шкіл, що працюють за програмою «Успіх для всіх», функціонують підготовчі класи або навіть дитячі садки для дітей з групи ризику, що спрямовані на формування готовності дитини до навчання у закладах SFA та раннє попередження можливих відставань у навчанні читанню й письму.

Головними умовами, на яких навчальний заклад входить до інноваційної шкільної мережі SFA стали: готовність навчального закладу до запровадження всіх ключових елементів загальношкільної реформаційної програми; приєднання до мережі через свідомий вибір членами педагогічного колективу (80% голосів за результатами таємного голосування); здійснення необхідних змін у курикулумі та викладанні навчальних предметів; постійний професійний розвиток та підвищення кваліфікації вчителів.

Зазначимо, що професійний розвиток вчителів здійснюється як через проведення консультантами-інструкторами SFA занять для вчителів у межах школи (навчальний план передбачає 26-денний термін навчання для кожного вчителя протягом першого року запровадження програми, 15-денний – протягом другого року, 12-денний – протягом третього року та 8-денний – протягом усіх наступних років [5, 64]), так і через обмін інноваційним педагогічним досвідом за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

Основними шляхами поширення прогресивного педагогічного досвіду у межах інноваційної шкільної мережі SFA є: 1) національні та регіональні конференції, в яких беруть активну участь як науковці, так і освітяни-практики: директори шкіл, фасилітатори, вчителі. Протягом таких конференцій педагогічний персонал презентує нові розробки та ідеї, відвідує різноманітні семінари чи майстер-класи тощо; 2) модульні навчальні курси, лабораторії; 3) різні форми дистанційних консультацій та

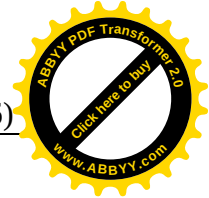
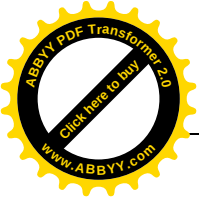
онлайн-конференцій з колегами-практиками та інструкторами; 4) інформаційні бюлетені тощо.

Висновки. Аналіз особливостей діяльності інноваційної шкільної мережі «Успіх для всіх» свідчить про ефективність запровадження загальношкільних реформаційних програм, спрямованих на удосконалення всіх аспектів діяльності навчального закладу, починаючи від зміни функцій освітніх лідерів та вчителів, і закінчуючи методичним забезпеченням навчального процесу. У результаті запровадження програми SFA у навчальних закладах з традиційно низькими показниками навчальних досягнень (т. з. неуспішних школах), успішність учнів збільшилася. Значним досягненням стало свідоме обрання освітянами загальношкільної стратегії реформування навчального закладу, а не нав'язування освітньої політики «згори». На особливу увагу заслуговує досвід налагодження співпраці з батьківською громадськістю та програми професійного розвитку вчителів у межах досліджуваної інноваційної шкільної мережі.

Вважаємо, що налагодження взаємодії між освітянами-теоретиками та вчителями-практиками через створення в Україні національних і регіональних інноваційних шкільних мереж та залучення українських освітян до участі в міжнародних інноваційних мережах за допомогою нових телекомунікаційних технологій є одним з найбільш перспективних шляхів удосконалення вітчизняної освітньої системи та підвищення ефективності її діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сбруева А. А. Нові підходи до створення альтернативних шкіл : сучасний досвід реформування середньої освіти США / А. А. Сбруева // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2007. – Вип. 36. – С. 38–42.
2. Berends M. Facing the Challenges of Whole-School Reform : New American Schools After a Decade [Electronic resource] / M. Berends, S. Bodilly, S. Kirby. – RAND Corporation, 2002. – 226 p. – URL: www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR1498.
3. Glennan T. New American Schools after six years / T. Glennan. – Santa Monica, CA : RAND Corporation, 1998. – 105 p.
4. Hopkins D. Understanding networks for innovation in policy and practice / D. Hopkins // Networks of innovation. – Paris : OECD Publications, 2003. – P. 153–164.
5. Slavin R. Built to Last : Long-Term Maintenance of Success for All / R. Slavin // Remedial and Special Education. – 2004. – Vol. 25, № 1. – P. 61–66.
6. Slavin R. Success for All : Policy consequences of Replicable Schoolwide Reform / R. Slavin // Handbook of Educational Policy / ed. by G. J. Cizek. – New York : Academic Press, 1999. – P. 325–349.
7. The National Randomized Field Trial of Success for All : Second-Year Outcomes / [G. Borman, R. Slavin, A. Cheung, N. Madden et al.] // American Education Research Journal. – 2005. – Vol. 42, № 4. – P. 673–696.

РЕЗЮМЕ

М. А. Бойченко. Деятельность инновационной школьной сети «Успех для всех» (Success for all) в контексте внедрения общешкольной реформы в США.

В статье рассмотрены особенности функционирования одной из наиболее известных в США общенациональных инновационных школьных сетей «Успех для всех». Проанализированы ключевые элементы общешкольной реформационной программы, которая положена в основу деятельности рассматриваемой инновационной школьной сети. Определены пути распространения прогрессивного педагогического опыта в рамках сети «Успех для всех».

Ключевые слова: инновационная школьная сеть, общешкольная программа, общешкольный курикулум, команда родительской поддержки, оценивание, тьютор, фасилитатор, школа.

SUMMARY

M. Boichenko. Activity of innovative school network «Success for all» in the context of the whole-school reform in the USA.

The article deals with the peculiarities of functioning of one of the most famous in the USA national innovative school networks «Success for All». The key elements of the whole-school design on which the activity of innovative school network is based are analyzed. The ways of spreading of progressive pedagogical experience in the frames of innovative school network «Success for All» are defined.

Key words: innovative school network, whole-school design, whole-school curriculum, family support team, assessment, tutor, facilitator, school.

УДК 37.017.4.63

Н. Л. Голубкова

Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

ПАРТНЕРСТВО ШКОЛИ, СІМ'Ї ТА ГРОМАДИ ЯК ЗАСІБ ПОКРАЩАННЯ ПОВЕДІНКИ УЧНІВ ТА ДИСЦИПЛІНИ У ШКОЛАХ США

У статті подана характеристика основних стратегій партнерства американської школи, сім'ї та громади, спрямованих на зменшення кількості порушень шкільної дисципліни учнями та створення безпечного сприятливого для навчання та розвитку дітей середовища в загальноосвітніх навчальних закладах у контексті реформи середньої освіти США.

Ключові слова: партнерство школи, сім'ї та громади, спільні заходи, залучення сімей та громад до діяльності школи, шість пріоритетних напрямів, безпечно, сприятливе для навчання та розвитку середовище, шкільна дисципліна, активізація, волонтерство батьків і членів громад, покращання поведінки учнів.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку українського суспільства вимагає від науковців і педагогів-практиків розв'язання низки складних проблем, що сприяють виходу національної освіти на якісно новий рівень, який відповідав би високим міжнародним стандартам. Тому стратегічні завдання реформування та розбудови системи вітчизняного шкільництва пов'язані з осмисленням світової педагогічної